

Pantailak begiratzearen aldeko hezkuntza: lo egiteko ala ametsetarako?

Miren GABANTXO

Mondragon Unibertsitatean, HUEZI Fakultateko
IKT departamentuko irakaslea

Askotan imajinatzen ditut oraingo haurrak guk txikitari egiten genuen moduan, ohera joan beharrean, itzartuta, pijama jantzita, ate izkinatik telebista ikusten. Aitaitaren eta amaren etxean lo egiten gelditzen ginenean errazagoa zen haiek engainatzea, ahizpak eta ni hiru aingerutxoak ginela uste baitzuten. Alderantziz, telebistako saioren ilunenak eta beldurgarrienak ikusteko irrikitan geunden.

Txikitatik haurrei errealitatea ezkutatatu nahi diete nagusiek, gordina delako. Telebista haurrentzat errealitatea da, ikusezina, debekatuta dagoena. Otsailaren 5ean Janet Jackson kantariaren titia zela eta CBS Estatu Batuetako telebista kateko arduradunak gozoak zeuden, itzelezko eskandalua zelakoa irudi hori. Imajinatu eskolan haur txiki guztiak irribarrez, “eskerrak beti adi gaudela” pentsatzen. Hezitzaile ba-

ten funtzioak zein izan behar du? Telebistako errealitateari uko egin? Haurrak despitatu? Gelan betiko ariketekin jarraitu?

Hitzaren kultura nagusi Eskolan

Hitzaren kultura da -oraindik- Eskolan nagusi. Aldiz, etxean eta kalean, ikus-entzunezko kulturaz edo kultura ikonikoaz inguratuta bizi gara. Liburu bat irakurri baino, jendeak telebista ikusten du, Internetera konektatzen da, zinema eta bideojokoekin dabil. Zineak ehun urte bete ditu, telebistak berrogeita hamar. Eta eskolan egungo bizimoduari lotutako ohitura hauek ez dira kontuan hartzen, nahiz eta izugarritzko eragina izan gu guztion imajinarioaren eraldaketan eta ikasleen sozializazioan. Irakurtzen eta idazten jakitea funtsezko erremintak direla onartuta dago, baina ikus-entzunezkoak zergatik ez dira funtsezkoak? Irudiaren gizarite honetan ahozko eta idatzizko adierazpena menperatzea, ikus-entzunezko adierazpena baino funtsezkoagoa da?

Orain teknologiak isildu egin du eztabaida hau. Eskoletan teknologiak sartu, ordenagailua sartu, Internet sartu eta dena egin dagoela dirudi. Makinekin maneiatzeko abileziak lantzearekin nahikoa dela ematen du. Ikus-entzunezko Hezkuntza behar dela esaten denean, Hizkuntza bat dela errebindikatzen da. Ikus-entzunezko industriari lan egin nahi dutenen formazio espezializatuaz eta profesionalizatuaz ari al gara? Ez, beste gauza bat da. Derrigorrezko hezkuntzaren urteetan, hiritar guztiek ikus-entzunezko kulturari loturiko formazioa jaso beharko lukete: bai ikasgai bezala eta bai ikaste-irakaste prozesuaren beste baliabide bat bezala.

Janet Jacksonen titiak: irudirik bilatuena, Google-en.

Internet, telebista, zinea edo musikaren industria aztertzeak logikoa dirudi, pentsaeretan duten eragina ikusita. Janet Jacksonen titiak Amerikako Estatu Batuetan eta Europan sortu duen zentsura eztabaidaz pentsatu besterik ez dago. Telebistan irten eta bihamurden, Janet Jacksonen titia irudirik bilatuena izan zen Google bilatzailean.

Consell de L' Audiovisual de Kataluniak atera berri duen 2003.eko txostenaren arabera, gure haurrek telebista aurrean denbora gehiago ematen dute, eskolan baino. Kataluniako haurren datuak dira hauek: astero hemeretzi ordu ematen dituzte telebista ikusten eta beste hamaika ordu ordenagailuarekin eta bideokontsolarekin. Pantaila elektronikoen aurrean ikasten dutenean eta eskolan ikasten dutenean -ahozko hizkuntza eta idatzizko hizkuntza lantzen-, gauza bera egiten ari al dira?

Ikus-entzunezko hedabideek modu konkretu batean hezitzen dute. Askoren aurreiritziak telebistak markatzen ditu. Nola ez aztertu hiritarren bizitzetan hain eragin handia duen zerbait? Eskolak zein mundura begira prestatzen ditu ikasleak? Bestetik, bideojoko batek planteatzen duen arazo baten aurrean, haur batek edadetu batek baino arinago lortuko du irtenbidea. Horrek esan nahi du gizaki berrien pertzepzio gaitasunak eta prozesu mentalak aldatu egin direla. Ikaste-irakaste prozesuez arduratuta dagoen hezitzaile barentzat, bere mezuen kodeak aldatzea funtsezkoa da, oraingo ikasleen sentibiltatea eta ulermena beste bat dela kontuan hartuz.

IKTak edo Informatzeko eta Komunikatzeko Teknologiak areagotu dire-

nean, konturatu gabe, ikus-entzunezkoa hurbildu egin da eskolara, ikaste-irakaste prozesuaren baliabidetzat hartu delako leku askotan. Adibidez, Power Point softwarea gelan erabiltzean, ikasgaia beste modu batean pentsatu eta berrantolatu behar izan du irakasleak. Testu idatzien esangura eta irudien esangura oso ezberdina dela onartu behar izan du irakasleak eta horrek betiko aurkezpen linealak apurtu ditu.

HUHEZI Fakultatearen esperientzia

Unibertsitateko Irakaskuntzan, Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatean IKTekin nik izan dudanez esperientzia, zentzu honetan arrakastatsua da. Telebistan hamar urtean ibili eta gero, erreportajeak egiteko erabili nituen ikus-entzunezko narrazio kodeak, Power Pointeko lanetan eta ikasleekin ditudan aurrez aurreko saiotean probatu ditut. Irakasle Ikasketen Diplomaturan, urte oso bateko enborrezko ikasgaia da Hezkuntzari Aplikaturiko Teknologia Berriak izeneko ikasgaia. Egia da, kurtso hasieran, zaila egiten zaiela ikasleei ikasgai honi funtzionalitatea aurkitzea. Telebistako programazioa aztertzea, adibidez, ez zaie “akademikoa” iruditzen. Gauza arruntegia dirudi eguneroko bizimodua aztertzea. Baina praktikak egitera doazenean ikastetxeetara, orduan bai, ondo baino hobeto ulertzen dute haurren pentsamoldeetan eta sozializazioan telebistak edo play-station-ak duen eragina.

Ikasle bereziak ere badaude Diplomatura honetan, lehendik beste Diplomatura edo Lizentziatura bat egin dutenak. Gehienek lanean dihardutenez, IKT Departamentuko irakasleok saio bereziak egiten ditugu eurekin, kurtso amaierarako multimedia lan praktikoa egiteko gai izan daitezten.

Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultate honetan, gainera, Informatzeko eta Komunikatzeko Teknologiak Formazioan Masterra dago. Ikasgela birtual batean, on line, etxetik ikas daitezketen Sareak eta Internet edota Prentsa,

Irratia eta Telebistari loturiko kontzeptuak. Ikastetxe zuzendari askori interesatu zaie Master hau, eta irakasleak egunean jartzeraz bultzatu dituzte. Esperientzia aberatsa da bai eurentzat eta bai guretzat, Eskolan haurrekin bizi dituzten arazoak eztabaidatzeko aukera baitugu hileroko dugun aurrez aurreko saioan. Dimentsio teknikoa, espresiboa eta didaktikoa zaintzen dira irakasleei begira egiten dugun gradu-ondoko honetan. Blended learning egiten dugu, aurrez aurreko harremana eta on lineko harremana nahastuz.

Interneteko eremu birtualean ere, Teknologia Berrien ikasgaia, Psikopedagogiako Lizentziaturan dago. Honek esan nahi du, Teknologien ikasgaia eta beste ikasgai batzuk editatzeko plataforma informatikoa sortu duela Fakultateak. Iazko kurtsoetik hona, pantailen bitartez, pantailen inguruko hausnarketak egiten dihardugu ikasleek eta nik. Ez da erraza, e-learning proiektuetarako bai irakasleek eta bai ikasleek gaitasun bereziak garatu behar baitituzte feedback edo pantailen bitarteko komunikazioak porrotik ez egiteko.

Javier Echeverria adituak dioenez, “Teleirakasle lanetan jardungo duten profesionalak ere prestatu behar dira, irakasle eskoletan ikasgai berriak sartuz eta egun lanean ari diren profesionalak birziklatzeko ikastaroak antolatuz. Horixe da lehentasun handieneko egintzetako bat, ingurune elektronikoa eta digitalerako irakaskuntza-material berriak moldatzearekin batera”

Irudiaren gardentasuna

Historikoki Ikasketa Planen ardura-dunak eta irakasleak –orokorrean-, literatur formazio sakoneko pertsonak

izan direnez, ikus-entzunezko hezkuntza baztertua egon da. Ikasketa Planen arduradunek eta irakasleek ez zuten formaziorik ikus-entzunezko adierazpenaren arloan. Eta atzean aurreiritzi hau zegoen: irudia neutroa dela, tgardena dela, inolako formaziorik izan gabe berez ulertzen dela. Irudi bat irakurtzeko ez dela koderik behar. Ikustea eta begiratzea gauza bera direla. Aurreiritzi honek alienazioa dakar gizartera, ideologia transmititzeko modua errazten zaielako komunikabideei eta hartzaileek ez dutelako euren defentsa faltaren kontzientziarik.

Kodea ikasi gabe, beste ezagutza motak ezin dira eskuratu. Irudiak ikustearekin ez da nahikoa informazioa diskriminatzen. Santos Zunzunegui Katedradunak ondo dionenez, irudia begiratzen jakin behar da, eta batez ere, irudia pentsatzen jakitea komeni zaigu. Badaude horretarako arazoak. Informatzeko eta Komunikatzeko Teknologiak eta batez ere, Internetek, liluratuta uzten gaituzte. Roni Aviram ikerlariak dioenez, Interneteko testuingurua hipertestual eta multimedia denez, gure pentsatzeko eta ikasteko modua aldatzen doa. Gauzak era bisualagoan eta berehala jarri ditzakegu harremanetan eta imajinazioa eta sormena indartu dezake honek. Baina ezin dugu ahaztu, mendebaldean, azken 2.500 urteotan pentsamendu arrazionala garatzeko funtsezkoak izan diren egitura linealek, logikoez eta abstraktuek boterea gal dezaketela. Eta horietan oinarritu dira azken bigizaldietan zientzia arloan eta teknologia arloan garatu diren asmakizunak. Beraz, erdi lo edo erdi ametsetan jarraitzeko asmotan ote gauden bakoitzak atera ditzala kontuak.

G A I A
Telebista
etxean eta eskolan

G